

Zemřel doc. RNDr. Felix Koschin, CSc.

Doc. RNDr. Felix Koschin, CSc., se narodil 15. února 1946 v Olomouci. Vystudoval obor matematická statistika na Univerzitě Karlově v Praze. Zde také v roce 1969 promoval. V roce 1981 získal titul RNDr. v oboru pravděpodobnost a matematická statistika. Titul CSc. v oboru ekonomická statistika obhájil v roce 1984 na Vysoké škole ekonomické v Praze a zde se také v roce 1994 habilitoval docentem v oboru statistika.

Prakticky ihned po studiích začal pracovat na Vysoké škole ekonomické v Praze. Nejprve od roku 1969 do roku 1979 jako odborný asistent na katedře statistiky. V následujících letech až do roku 1983 působil také ve Výzkumném pracovišti VŠE Praha, v letech 1983-1990 opět na katedře statistiky. Součástí tehdejší katedry statistiky byla i Laboratoř demografie. Od jejího vzniku se významně podílel na všech analytických výstupech tohoto pracoviště. V roce 1990 vznikla na VŠE samostatná katedra demografie pod vedením prof. Vladimíra Roubíčka. Doc. Felix Koschin, CSc. byl jedním z neaktivnějších členů této nově vzniklé katedry.

Na Vysoké škole ekonomické, kde doc. Koschin pracoval celých čtyřicet let, působil také v řadě akademických funkcí. V roce 1990 byl proděkanem pro pedagogiku Národohospodářské fakulty, v letech 1990-1995 byl zástupcem vedoucího katedry demografie, od roku 1995 až do konce svého života jejím vedoucím. Od roku 2006 pracoval na VŠE také jako prorektor pro studijní a pedagogickou činnost. V této funkci se výrazně zasloužil o to, že VŠE v Praze získala jako první vysoká škola v České republice pro roky 2009-2013 certifikáty Evropské komise ECTS Label a DS Label.

Doc. Koschin byl znám především jako demograf. Byl členem redakční rady časopisu *Demografie* i členem dalších organizací jako například: Jednoty Českých matematiků a fyziků, České statistické společnosti, České společnosti aktuárů. Dále byl členem Slovenské statistické a demografické společnosti, European Association for Population Studies a dalších společností. Byl též dlouholetým zástupcem České republiky v projektu OECD INES.

Doc. Koschin patřil k uznávaným osobnostem v oboru demografie nejenom v České republice, ale i v zahraničí. Po celý svůj tvůrčí život úzce spolupracoval s Českou demografickou společností - mezi aktivní členy patřil již od ukončení studia v roce 1969, v dalších letech aktivně pracoval v Hlavním výboru ČDS v posledním období byl místopředsdou.

Také jako pedagog odvedl obrovský kus práce. Byl přednášejícím i cvičícím kurzu statistiky a přednášel demografii na všech typech studia VŠE. Prakticky se podílel na tvorbě nových demografických kurzů a byl garantem řady z nich.

Jako odborník a nadšený propagátor demografie vystupoval často v médiích. Rozsáhlá byla také jeho publikační činnost (byl autorem a spoluautorem tří monografií, členem autorského kolektivu čtyř encyklopedií, autorem více než 100 článků a příspěvků na národních i mezinárodních konferencích, desítek vysokoškolských učebních textů, řady výzkumných studií, odborných překladů, recenzí a odborných posudků atp.). Mezi oblasti jeho odborného zájmu patřila problematika spojená s úmrtností, plodností, zabýval se demografickou metodologií, demografickými prognózami, zajímal se o aktuárkou demografii. Byl zakladatelem kurzu aplikované demografie, demografických modelů, vícestavové demografie. V demografické analýze uplatňoval své matematické schopnosti a využíval znalostí statistických metod. Pod jeho vedením vznikaly na katedře demografie VŠE projekce obyvatelstva nejenom České republiky, ale také za menší územní celky. Vypracoval jako autor či vedoucí kolektivu řadu demografických studií využívaných v praxi, byl řešitelem a spoluřešitelem řady grantů. V poslední době se intenzivně věnoval problematice reprodukce lidského kapitálu a lidským zdrojům z pohledu národního hospodářství. Velmi dobře si uvědomoval jaký je význam demografických studií a prognóz pro řízení jednotlivých regionů nejenom v České republice.

V docentu Felixi Koschinovi ztrácíme výraznou osobnost, která prakticky celý svůj profesní život spojila s demografií, a především skvělého člověka a zaníceného pedagoga. Demografie v něm ztratila velmi výraznou osobnost, která je téměř nezastupitelná. Připomeňme si jeho živé diskuze s ostatními kolegy, nejenom demografy. Schopnost přesvědčivé argumentace byla jeho výrazným rysem. Často přišel s něčím, s čím nikdo nepočítal nebo to nikoho ani nenapadlo. Doc. Koschin se také významně zasloužil o zviditelnění demografie jako oboru důležitého pro praxi. Patřil k jedněm z mála demografů, kteří dokázali zpracovat kvalitní prognózy obyvatelstva. Byl řešitelem řady demografických studií, využívaných v praxi.

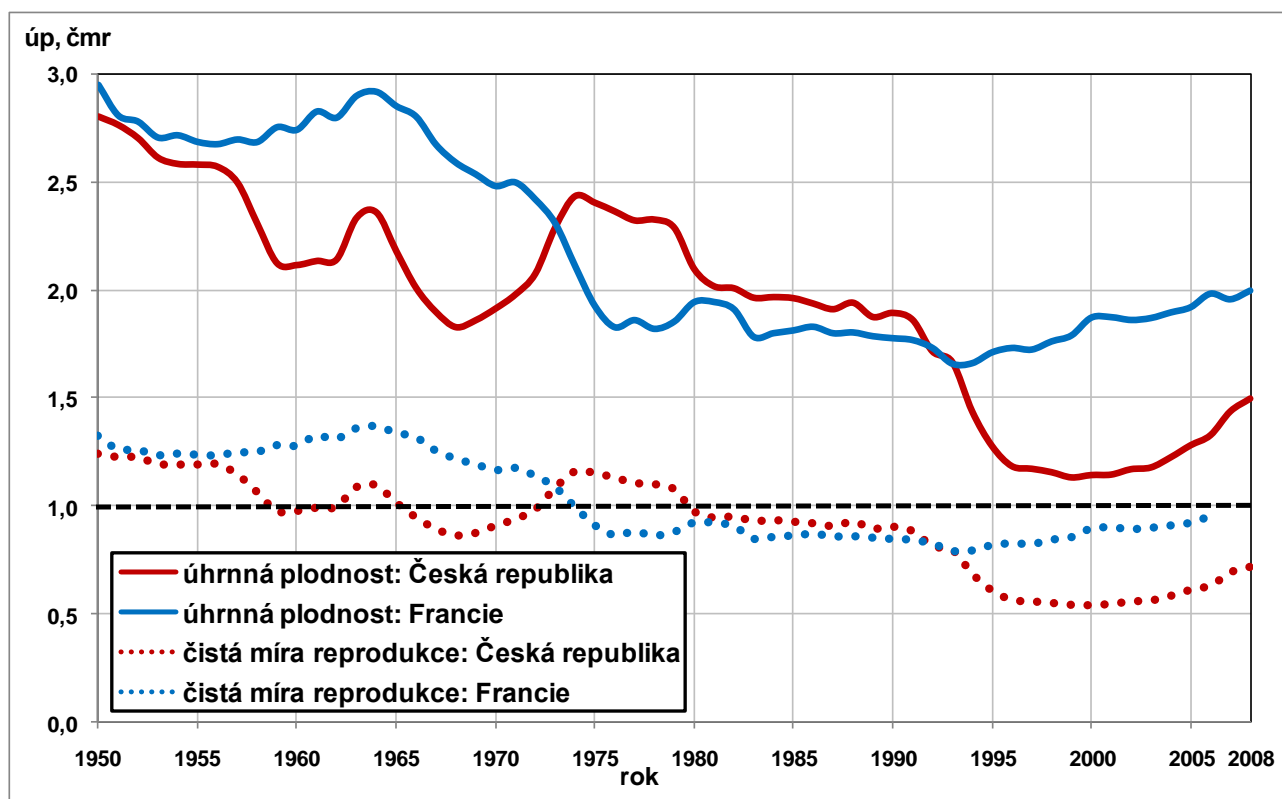
Docent Koschin nás opustil nečekaně. Zemřel 18. 8. 2009 v plném pracovním nasazení. Prakticky do poslední chvíle života dělal to, co měl rád. Byl zapáleným turistou, miloval hory. Především slovenské hory. V létě také rád jezdil na kole, v zimě na běžkách. Ti z nás, co měli možnost se výletů s ním účastnit, mě dají za pravdu, že z každé společné akce jsme měli nezapomenutelné zážitky.

Osobnost docenta Koschina je stále mezi námi. Česká demografie ztratila ve Felixovi Koschinovi svého čelného představitele. Chybí jistě všem, kteří ho blíže znali.

Jitka Langhamrová

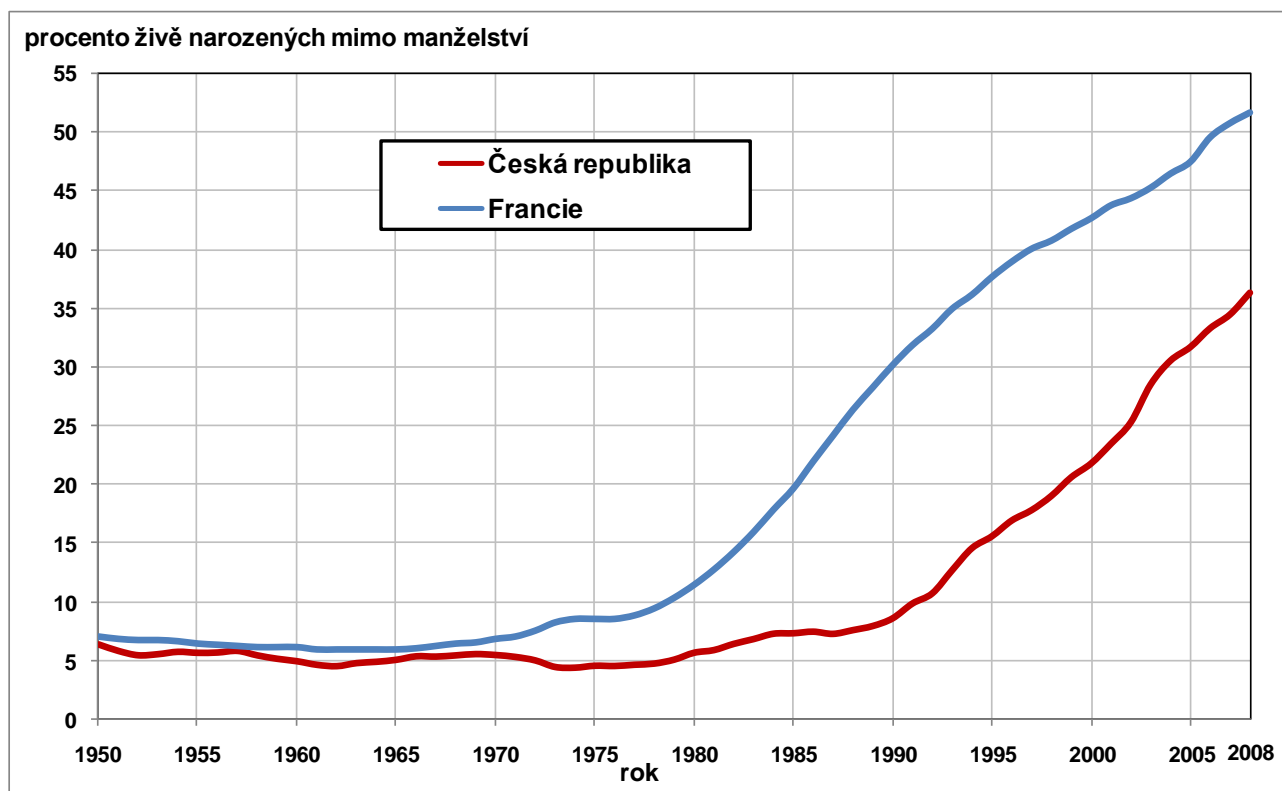
Trendy plodnosti v České republice a Francii.

Česká republika a Francie měly po druhé světové válce úroveň plodnosti přibližně na stejné úrovni. V roce 1950 činila úhrnná plodnost (průměrný počet živě narozených dětí na jednu ženu) v České republice 2,8 a ve Francii 2,9. Později však byly trendy rozdílné a Francie měla s výjimkou let 1974-1991 vždy vyšší průměrné počty živě narozených dětí. V České republice byl vývoj úhrnné plodnosti po celé poválečné období rozmanitý, zatímco ve Francii se spíše jednalo o postupnou transformaci z vyšších hladin poválečného baby-boomu na nižší úroveň, která však nikdy neklesla pod hodnotu 1,7 živě narozených na jednu ženu (minimum v roce 1993 zde činilo 1,66). Česká republika vykazuje od roku 1994 trvale nižší hodnoty, než činilo minimum Francie, a navíc propad úrovně plodnosti zde byl tak hluboký, že v roce 1999 se snížila úhrnná plodnost na zatím historicky nejnižší hodnotu 1,13. Lze spekulovat o tom, že trendy plodnosti v České republice více odrážely konkrétní populační klima (méně či více příznivé rodičovství) a příliš nevyovídaly o vlastních rodičovských plánech. Současná „nižší“ úroveň Francie 2,0 živě narozené děti na jednu ženu ji dnes řadí k nejméně plodným zemím Evropy a pravděpodobně dokladuje, že rodičovské záměry nacházejí prostor pro své naplnění. I když se někdy spekuluje o tom, že vysoká hodnota francouzské plodnosti souvisí s přistěhovalectvím, tak francouzští demografové toto vyvracejí. Podle jejich výpočtů ženy přistěhovalců zvyšují úhrnnou plodnost metropolitní Francie pouze o jednu desetinu.

Jitka Rychtaříková

Děti narozené mimo manželství v České republice a Francii

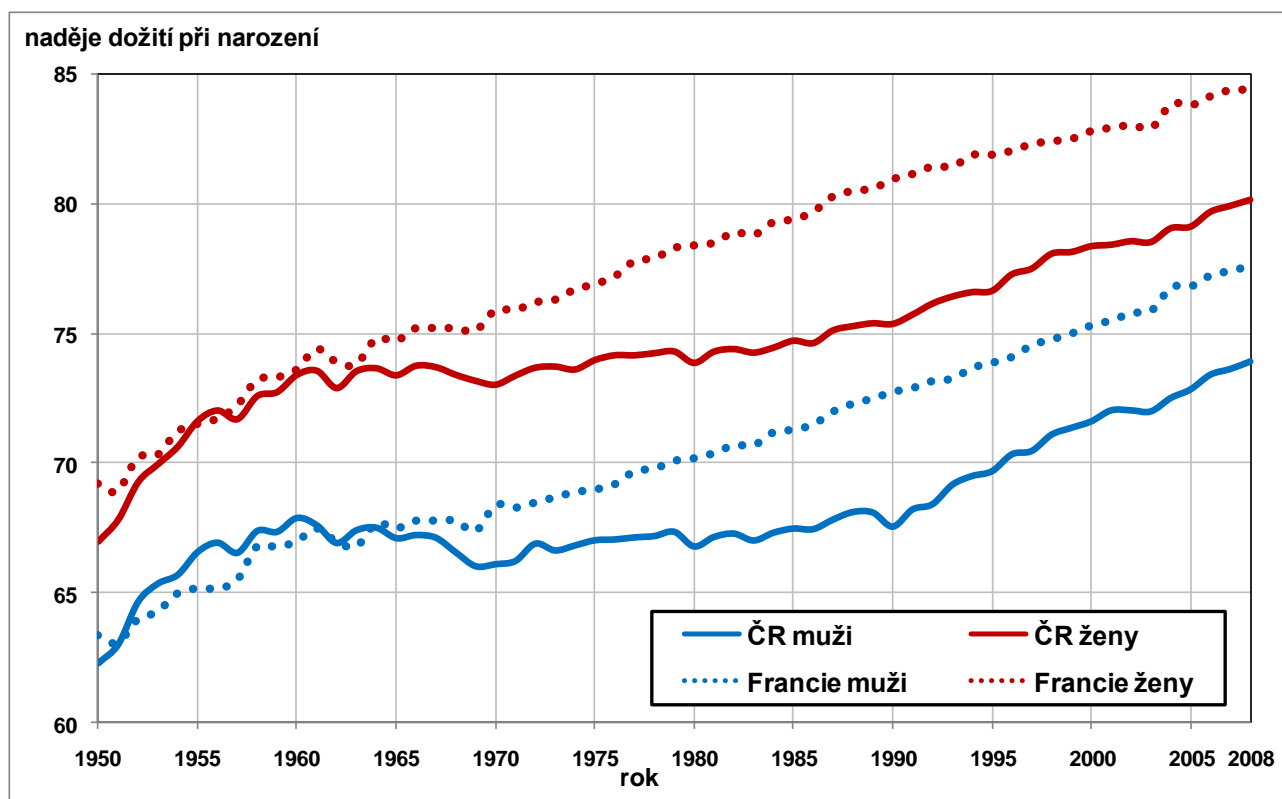

V České republice se dnes rodí více než jedna třetina dětí mimo manželství. V roce 2008 se narodilo živě celkem 119 570 dětí, z toho 35 541 (29,7 %) svobodným matkám, 6,4 % rozvedeným ženám a 299 dětí ovdovělým (0,2 %). Celkem se tedy mimo manželství živě narodilo 43 457 dětí, což představuje 36,3 % z celkového počtu živě narozených. I když se nám může zdát v porovnání s minulostí toto číslo závratně vysoké, řada evropských zemí vykazuje tento podíl ještě větší. Například v roce 2007 se mimo manželství narodilo ve Francii 51 %, v Rakousku 38 %, ve Švédsku 55 %. Zatímco dříve se porody neprovdaných matek považovaly za výjimečné a v rozporu s obvyklými společenskými normami, tak dnes se svobodné mateřství stalo rutinní záležitostí. Česká republika podobně jako Francie měla až do počátku sedmdesátých let podíl dětí narozených mimo manželství poměrně nízký, nepřesahující 10 %. Ve Francii se tato situace začala měnit výrazně dříve a největší rozdíl byl v tomto ukazateli mezi oběma zeměmi v roce 1992, kdy ve Francii tento podíl již dosahoval 33 %, zatímco v České republice byl necelých 11 %. Přestože od poloviny devadesátých let 20. století podíl dětí narozených neprovdaným matkám v České republice rychle rostl, rozdíl mezi oběma zeměmi v tomto ukazateli přetrvává dodneška. Ve Francii děti narozené mimo manželství žijí převážně s oběma rodiči respektive partnery (od roku 1999 možnost registrovaného partnerství bez ohledu na pohlaví) a pouze ke čtyřem procentům těchto dětí se otec nehlásí.

Jitka Rychtaříková

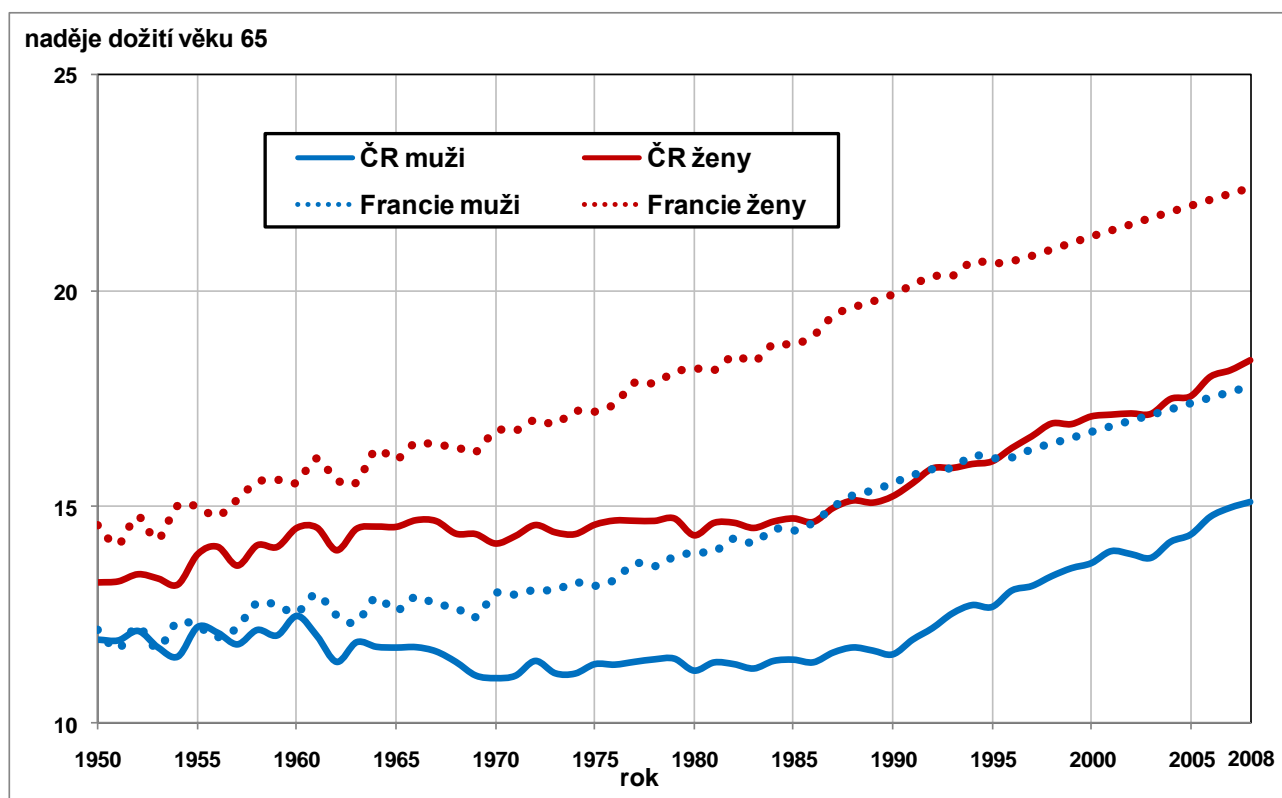
Úmrtnost v České republice a Francii

V dnešní době pozorujeme trvalé prodlužování naděje dožití při narození, přestože ve vyspělých zemích je úmrtnost již na velmi nízké úrovni. V roce 2008 dosahoval tento ukazatel v České republice 74 let u mužů a 80 let u žen, ve Francii byly hodnoty o čtyři roky vyšší a to 78 let u mužů a 84 let u žen. Tento rozdíl však neplatí odedávna. V padesátých letech se obě země příliš nelišily v naději dožití při narození a divergentní trend začal v polovině šedesátých let dvacátého století. Zpoždění České republiky v tomto směru je však tak hluboce zakořeněné, že i přes nedávný výrazný nárůst délky života se odstup oproti Francii příliš nezmenšil. Největší rozdíl mezi oběma zeměmi v neprospěch České republiky byl na přelomu osmdesátých a devadesátých let, kdy dosahoval pěti let. Rozdíl mezi úmrtností mužů a žen byl trendově v obou zemích podobný. V čase narůstal a to z hodnot 4,7 let v ČR a 5,8 let ve Francii v roce 1950 (měřeno rozdílem střední délky života při narození žen a střední délky života při narození mužů) na maximální hodnoty koncem osmdesátých let dvacátého století přesahující 8 let ve Francii a 7 let v České republice. Rychlejší snižování intenzity úmrtnosti u mužů v posledních letech sebou také přineslo oslabení mužské nadúmrtosti, která činila v roce 2008 ve Francii 6,8 a v České republice 6,2 roku. Hlavní příčinou opoždění České republiky je dáváno do souvislosti s pozdním nástupem kardiovaskulární revoluce tj. snižováním úmrtnosti na nemoci oběhového systému.

Jitka Rychtaříková

Úmrtnost seniorů v České republice a Francii

V dnešní době je konečná výše celkové úmrtnosti určována délkou přežívání seniorů, kde konvenčně užívanou hranicí bývá věk 65 let. V tomto věku zbývalo v průměru na dožití počátkem padesátých let v České republice necelých 12 let mužům a o něco více než 13 let ženám. Ve Francii byla situace podobná, 12 let pro muže a přes 14 let pro ženy. Po druhé světové válce přinesla revoluci v léčbě antibiotika a v prevenci hromadné očkování. Tyto však měly největší vliv na snižování úmrtnosti kojeneckého a dětského věku. Obrat nastal až počátkem sedmdesátých let, kdy se dříve považované „neléčitelné“ civilizační choroby začaly nejen léčit, ale dařilo se jim i předcházet. Tento kvalitativní předěl nazývaný kardiovaskulární revoluce se výrazněji promítal do prodlužování délky života i ve starším věku v souvislosti se snižováním úmrtnosti na nemoci oběhového systému. V roce 2008 tak naděje dožití ve věku 65 let narostla u mužů v České republice na 15,1 roku, ve Francii 17,8, u žen podobně 18,4 a 22,4 let. Ženy ve Francii mají v rámci Evropy jednu z nejdelších nadějí dožití, i když jsou ve vyšším věku často ovdovělé. Jedním z důvodů, které jsou uváděny vedle zodpovědného životního stylu, je také kvalitní systém sociální péče pro osamělé osoby ve Francii. Zatímco míra kojenecké úmrtnosti dosahuje dnes v České republice jednu z nejnižších hodnot na světě (2,8 ‰ v roce 2008), tak pokud jde o délku života seniorů, má Česká republika ještě mnoho dohánět.

Jitka Rychtaříková

**Pozvánka
na odborný seminář
Ženy a placená práce v historickém kontextu
(od 17. do 20. století)**

Seminář se uskuteční dne 11. listopadu 2009 v zasedací místnosti Kabinetu hudební historie Etnologického ústavu AV ČR v.v.i., Puškinovo nám. 9, Praha 6 (poblíž stanice metra A Dejvická, od Vítězného náměstí ulicí Verdunská)

Program:

- 9,00 10,30 ***Námezdní práce žen v raném novověku***
- 11,00-12,30 ***Reflexe ženské placené práce a sebereflexe pracujících žen v českých zemích na přelomu 19. a 20. století***
- 14,00-17,15 ***Vybrané problémy ekonomické aktivity žen ve 20. století***

Seminář pořádají

Etnologický ústav Akademie věd české republiky v.v.i.

Centrum pro hospodářské a sociální dějiny při Ostravské univerzitě

Ústav českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Odborná skupina pro historickou demografii České demografické společnosti

Podrobný program na <http://www.natur.cuni.cz> - přidružené organizace

---

Informace o výši členských příspěvků a možnosti jejich úhrady.

Hlavní výbor České demografické společnosti na svém řádném zasedání dne 18.2.2009 schválil změnu výše členských příspěvků, a to s platností od letošního roku. Novinkou je zavedení minimální výše ročního členského příspěvku. Ten činí 300 Kč, přičemž případný vyšší příspěvek je vzhledem k dlouhodobě nepřilíživé rozpočtové situaci společnosti velmi vítán, stejně jako jsou vítány sponzorské finanční dary. Zároveň se zavádí snížené poplatky, a to pro studenty a důchodce do 75 let věku ve výši 100 Kč ročně. Členové společnosti od věku 75 a více let jsou zproštěni povinnosti platit členské příspěvky. Od roku 2008 také existuje možnost platit institucionální (kolektivní) příspěvky. Prozatím této možnosti využily Český statistický úřad, katedra demografie VŠE a katedra demografie a geodemografie PŘF UK.

Členské příspěvky je možné platit buď přímo u sekretářky společnosti Jarmily Teskové (Albertov 6, Praha 2, katedra demografie a geodemografie) nebo bankovním převodem na číslo [23836011/0100](https://www.cba.cz/number/23836011/0100) ; spec. symbol (členské číslo) lze získat dotazem na adrese teskova@natur.cuni.cz nebo na tel.: 221 951 418.

P O Z V Á N K A

na diskusní večery České demografické společnosti, které se konají
v posluchárně Z 1 Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Albertov 6,
Praha 2, 2. patro (lze použít výtah) v 16,30 hodin vždy ve středu.

21. říjen 2009

**Mgr. Kryštof Zeman, Ph.D.,
Institut für Demographie. Österreichische Akademie der
Wissenschaften, Vídeň**

HUMAN FERTILITY DATABASE

(přednáška bude proslovena v českém jazyce)

18. listopad 2009

**Doc. Ing. Jitka Langhamrová, CSc. a kol.
Katedra demografie, Fakulta národohospodářská, Vysoká
škola ekonomická, Praha**

**XXVI. Kongres IUSSP Marrakesh 2009,
27. 9. - 2. 10. 2009**

16. prosinec 2009

**Ing. Jakub Hrkal, Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc
Ústav zdravotnických informací a statistiky, Katedra
demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta UK**

Zdraví a délka života v ČR a ve světě

Vážení přátelé,

jestliže Vás některé téma zaujalo, označte si laskavě příslušný večer do diáře ještě dnes. Zároveň Vás upozorňujeme, že z organizačních důvodů nebude Hlavní výbor pořádat diskusní večery v měsíci červnu a v září.

Máte-li zájem o zveřejnění informace o publikaci, která Vás zaujala, o semináři nebo konferenci, které připravujete, zašlete ji na adresu Společnosti. Zařadíme ji do dalšího čísla Zpravodaje, případně na www stránky Společnosti, jež se nalézají na adrese <http://www.natur.cuni.cz> - přidružené organizace. Zpravodaj můžete dostávat e-mailem; stačí sdělit adresu sekretářce společnosti na adresu demodept@natur.cuni.cz Ludmila Fialová

Zpravodaj České demografické společnosti ISSN 1213-7480. Vydává Hlavní výbor České demografické společnosti, Albertov 6, 128 43 Praha 2 (demodept@natur.cuni.cz). Redakční příprava a zabezpečení: Hlavní výbor ČDS, odpovědná redaktorka Ludmila Fialová; neprodejné. Vychází 3x ročně.